

THE BIBLICAL-CHRISTIAN PARADIGMS - THE WHITE BANNERS

ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმები ნოდარ დუმბაძის რომანში
„თეთრი ბაირალები“

Giorgi Khorbaladze

PhD in Philology, Professor of Gori State University,
Gori, Chavchavadze st., #53, 1400, Georgia,
+ 995577955584, g.khorbaladze@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0003-0453-8521>

Abstract. The presented paper is a part of the complex study process of Nodar Dumbadze's work; We have discussed other works of the writer from different perspectives, and considering certain circumstances (the problems of incorrect interpretation) we specifically focused on the novel "The White Banners".

This time, our goal is to present the other side of the novel "The White Banners" from a different angle and highlight the biblical-Christian paradigms that clearly or covertly exist in the work, which will give us the opportunity to understand the novel more deeply and at the same time, present it in the form of an essay as an interesting analysis of one particular aspect, as well as one of the most important components of a complex study.

Key words: Bible, Christian, novel, Nodar Dumbadze.

გიორგი ხორბალაძე

ფილოლოგიის დოქტორი,
გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი,
ქ. გორი, ჭავჭავაძის ქ. #53, 1400, საქართველო,
+ 995577955584, g.khorbaladze@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0003-0453-8521>

აბსტრაქტი. წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს ნოდარ დუმბაძის შემოქმედების კომპლექსური შესწავლის პროცესის ნაწილს; ჩვენ რამდენიმე რაკურსით განვიხილეთ მწერლის სხვადასხვა ნაწარმოები და გარკვეული გარემოებების გათვალისწინებით (მცდარი ინტერპრეტაციის პრობლემები) განსაკუთრებულად მოვახდინეთ კონცენტრაცია რომანზე „თეთრი ბაირალები“.

ამჯერად, ჩვენი მიზანია, განსხვავებული რაკურსით წარმოვადგინოთ რომან „თეთრი ბაირალების“ კიდევ ერთი მხარე და გამოვკვეთოთ, ნაწარმოების სივრცეში გარკვევითა თუ დაფარულად არსებული ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმები, რაც შესაძლებლობას მოგვცემს უფრო სიღრმისეულად გავიაზროთ რომანი და ამასთანავე, ნარკვევის სახით წარმოვადგინოთ, როგორც ერთი კონკრეტული ასპექტის საინტერესო ანალიზი, ასევე კომპლექსური კვლევის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი.

საკვანძო სიტყვები: ბიბლია, ქრისტიანული, რომანი, ნოდარ დუმბაძე.

შესავალი. პრობლემის განხილვა, შესავალ ნაწილში, ზოგადი ანალიზით, რომანის ქრონოტოპით გვაქვს დაწყებული.

სად ვითარდება ძირითადი მოვლენები, რომანში „თეთრი ბაირაღები“? რა თქმა უნდა - ციხის საკანში, მაგრამ თუ აქ გავჩერდებით, მნიშვნელოვანი დეტალი დაგვრჩება ყურადღების მიღმა; როგორც ერთ-ერთი პერსონაჟი აღნიშნავს, ეს არ არის ჩვეულებრივი პატიმრების საკანი და ეს „არაჩვეულებრივობა“ უთუოდ მოიცავს ავტორის მნიშვნელოვან ჩანაფიქრსაც. სწორედ ამიტომაც გაასმევიწიებს ხაზს ამ დეტალისათვის პერსონაჟს: „მოგესხენებათ, ჩვენ ჩვეულებრივი პატიმრები არ გახლავართ...“ სიუჟეტში წარმოდგენილი გარემოს სიმბოლოზობას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ტექსტის სრულყოფილად გააზრებისთვის, ამდენად, აუცილებელია მისი ჩაღრმავება იმთავითვე და მხოლოდ შემდგომ გადასვლა მსჯელობით ნაწილზე.

მეთოდები. სამეცნიერო ნაშრომზე მუშაობისას გამოყენებულია ინტერპრეტაციის, ტექსტის ანალიზის, კომპარატივისტული და შედარებით-ტიპოლოგიური მეთოდები.

შედეგები და მსჯელობა. პირველ რიგში, გავიმეორებთ და ვიტყვით, რომ რომანის ქრონოტოპზე დაკვირვება გვაძლევს უფლებას - ციხის საკანი, სადაც პერსონაჟები იყრიან თავს, მხოლოდ ციხის საკნად არ წარმოვიდგინოთ, ჩვენი აზრით, ავტორის მიერ შერჩეული გარემო სიმბოლოზურია და ერთმნიშვნელოვნად იწვევს უფლის სამსჯავროსთან ასოცირებას, სადაც მტყუან-მართალი განირჩევა: „მუნ სადა იგი არა არს თუაღლებად წინაშე მსაჯულისა მის მსაჯულთადასა და მეუფისა მის მეუფეთადასა“.

გარეგნული აღწერის მიხედვითაც, საკანი, ერთი შეხედვით, ტიპური საპატიმრო ოთახია, თუმცა, მწერალი თვალნათლივ მიუთითებს სხვა, სიმბოლოზურ დატვირთვაზე: „მერცხლები ციხეზე ბუდეს არ იშენებენ. არავინ იცის, რატომ, იქნებ, იმიტომ, რომ მერცხალი ქრისტეს ქათამია და ვერ უძლებს ღვთის შვილთა ასეთი ყოფის ცქერას. იქნებ იმიტომ, რომ ციხეს შმორის, ბოროტების სუნს უღის, ან პატიმართა ფილტვებიდან ამოვარდნილი გახურებული და გადამწვარი ჰაერის ოხშივარზე ფრთები უჭკნებათ და სული ეხუთებათ.“

ნათელია, რომ ნოდარ დუმბაძე საკანს, გარდა კონკრეტული დანიშნულების ადგილისა, აღიქვამს ჯოჯოხეთის ერთგვარ მოდელად, ან წინარეჯოჯოხეთად (ეს შეინიშნება რესტორან „მადას“ „ბნელი დარბაზის“ სივრცეშიც), რომელიც შემდგომ, განსაწმენდელად, უფლის სამსჯავროს მიკრომოდელადაც წარმოგვიდგება იმის გათვალისწინებით, რომ იქ განსასჯელი პატიმრები არიან თავმოყრილი. ვფიქრობთ, ამას უნდა გულისხმობდეს ავტორის ერთგვარი გაოცებაც, შოშიას სიზმრებით გამოწვეული: „შოშიას ღამეში ერთი საათი სძინავს, სიზმრებს კი ერთი წლისას ნახულობს, ფერად-ფერად სიზმრებს, სამოთხის სიზმრებს“;

შოშიას „სამოთხის სიზმრები“ მით უფრო საკვირველია, რომ პერსონაჟი ჯოჯოხეთის კარიბჭესთან მყოფი ხედავს მათ და სწორედ ეს არის ამ გაოცების კონტექსტიც.

არ შეიძლება აღნიშვნის გარეშე დარჩეს რომანის დასაწყისში აღწერილი სურათიც რესტორნისა, სადაც იწყება გმირის პრობლემების უწყვეტი სერია. გავიხსენოთ, როგორ ახასიათებს პერსონაჟი რესტორან „მადას“: „არა მგონია, რესტორან „მადაზე“ ბინძური, უგემური, ბნელი, ძვირი და მადის წამრთმევი რესტორანი არსებობდეს ქვეყანაზე, და თუ მუშტარი ჰყავს, მხოლოდ იმიტომ, რომ ყოველთვის ღიაა.“

რესტორანში შესასვლელად მეგობრები კიბეებს ჩაირბენენ (მიმართულება ქვემოთ, მინიშნება დადმასვლაზე. როგორც დოჩანაშვილი იტყოდა, „დაღმართი ბევრია, აღმართი - ცოტა“) და იქმნება წარმოდგენა, რომ ეს ადგილი მიწისქვეშეთია, ჰადესი.

შიდა ინტერიერის აღწერაშიც გრძელდება ჯოჯოხეთური მოდელის წარმოჩენა: „ბნელი დარბაზის ბოლოში რვა-ცხრა კაცი ქეიფობს, შეზარხოშებულები ჩანან, უკვე ყაყანებენ“; თუმცა, „მადას“ დარბაზი, ასევე, თავად სამყაროს მიკრომოდელიცაა, გარკვეული თვალსაზრისით - ჭუჭყით, ყაყანით, „სიბნელით“ გაჯერებული სამყაროსი, სადაც ყოველ ნაბიჯზე ცოდვა და განსაცდელია ხაფანგივით დაგებული და საიდანაც რთულია სუფთად/სუფთამ გამოაღწიო. აკი, ვერც გამოაღწევს სუფთად ზაზა ნაკაშიძე, ამ სივრცეში გაბნეული ტალახის შხეფები მასაც გათხვრის და განსასჯელთა საკანშიც აღმოაჩენს.

ბუნებრივია, ზემოთ მოყვანილი მაგალითები თუ რემინისცენციები, ვერ იქნებოდა ასე დაბეჯითებით განმარტებული, თუ არ იარსებებდა სხვა მინიშნებებიც იმასთან დაკავშირებით, რომ რომანში ბიბლიურ-ქრისტიანული ხაზი არსებობს, თანაც - სწორედაც რომ, მაგისტრალური. პირველ ყოვლისა, გავიხსენოთ თავად ავტორის განმარტება რომანის შესახებ: „როდესაც მე „თეთრი ბაირაღების“ მოდელად, ანუ, სიუჟეტურ ჩარჩოდ, ბიბლიური თემა - ნოეს კიდობანი - გამოვიყენე, ეს ისე როდი უნდა გავიგოთ, რომ საკუთარი არ მქონდა და ამიტომ სხვისი მოურგებელი პერანგი ჩავიცვი. არა, მე როდესაც ამას ვაკეთებდი, მშვენივრად ვიცოდი, რომ ნოეს კიდობანმა ადამიანთა მოდგმა გადაარჩინა და რომ მე თავად ვარ იმ გადარჩენილ ადამიანთა ნაშიერი, მაგრამ მე ამ მოვლენაზე უფრო ის მაინტერესებდა, თუ რა მოხდა ამ ორმოც დღეში, რა ვნებები, რა განცდები აწუხებდა და რა მოლოდინით ცხოვრობდა კიდობანში ნოე და მისი „ეკიპაჟი“. მე ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ სწორედ ამ ორმოცმა დღემ განსაზღვრა და განაპირობა ნოეს აქეთ არსებული კაცობრიობის მორალური და ზნეობრივი საქციელი.

... რამეთუ იმ ორმოც დღეში არ შეიძლება ნოეს ანალიზი არ გაეკეთებინა იმ შემზარავი სასჯელისათვის, რომლითაც დასაჯა გამჩენმა მის მიერვე შექმნილი და სულჩადგმული ადამიანი. მხოლოდ ასე და ამ ასპექტში უნდა იქნეს წაკითხული ყოველი მითოლოგიური და ბიბლიური. სხვანაირად მე ვერც წარმომიდგენია და ვფიქრობ, არც შეიძლება“ (იმედაშვილი, 1982: 223). ეს იმას ნიშნავს, რომ, ჩვენ აბსოლუტურად სწორ გზაზე ვდგავართ და „კიდობანში“ (განსაწმენდელში ან სამსჯავროზე) გატარებული დრო პერსონაჟისთვის სულიერი ფერისცვალებისა და კათარზისის ორმოცი დღეა, რომლითაც იგი უფალს უნდა მიუახლოვდეს. ასეთი პირდაპირი განმარტების, ასეთი პირდაპირი მინიშნების მიუხედავად, რომანში ბიბლიურ ქრისტიანული პარადიგმების შესახებ, სათანადო ყურადღება მაინც არ გაუმახვილებია არც მკითხველს და არც მკვლევარებს, რომანი მხოლოდ პირდაპირ ციხის სიუჟეტად გაიზარეს და ამ კუთხით განავრცეს ინტერპრეტირებანიც, რაც რა თქმა უნდა შეცდომისთვის იქნებოდა განწირული ყველა მცდელობაზე და სწორედ ამ მცდარი ინტერპრეტაციების პრობლემას მივუძღვენით ჩვენი წინა ნაშრომი, სადაც რომანში ასახული ციხის რეალობისა და ზოგიერთი პერსონაჟის არასწორ გააზრებაზე ვამახვილებდით ყურადღებას. არ შეიძლება, ავტორის ამხელა მსჯელობისა და ღია განმარტების შემდეგ, ვიფიქროთ, რომ რომანში ბიბლიური სიუჟეტი, მხოლოდ ნოეს კიდობანით შემოიფარგლება, ნოეს კიდობანი რამდენადაც ბიბლიური ქარგაა, აუცილებელია ვეძიოთ სხვა, ნაკლებად პირდაპირი ბიბლიური ალუზიებიც, რომელიც უთუოდ იქნებოდა თავმოყრილი რომანში და როგორც კვლევამ გვიჩვენა, არის კიდევ.

ნაწარმოების მთავარი სიუჟეტის განვითარებამდე კვლავ მკვეთრი და აშკარაა მინიშნება ბიბლიაზე, რაც იმას ნიშნავს, რომ ტექსტის სრულყოფილი გააზრებისთვის პარალელები ბიბლიასთან მნიშვნელოვანია და საყურადღებო. როგორც პერსონაჟი

აღნიშნავს, იქ, სადაც სიუჟეტი ვითარდება, იმყოფებიან ადამიანები, რომელთაგანაც ყველა „შეგუებულია თავის მდგომარეობას და უცდის რაღაცას...

...ის რაღაცა მაინც მოდის, ხან დროზე, ხან - უდროოდ და ყველას, ვინც არ უნდა იყოს ის, რაც არ უნდა იყოს, ელოდება თუ არა, ერთ მშვენიერ დღეს გამოეცხადება და ყველაფერს თავის სახელს დაარქმევს - ყველას თავისას მიუზღავს და ყველას თავისას მიაერთმევს, მისხლობით აწონილს. ზოგი პატიმარი ამას ღმერთს ეძახის, ზოგი - ბედს, ზოგი - იღბალს, ზოგი - ვარსკვლავს და ზოგიც - სამართალს...

მეც პატიმარი ვარ და უკვე სამი თვეა ველოდები...

...როდის გაიღება კარი და როდის გამოემეცხადება იგი, როდის დამადებს თავის მართალ ხელს მხარზე და მეტყვის: - ზაზა ნაკაშიძე, ადექი და გამომყევი!“ (ხაზი ჩვენი - გ.ბ.) აშკარაა, მწერალი უფრო მეტსა და უფრო დიდზე საუბრობს, ვიდრე ციხის სასამართლოა. მინიშნებები მკაფიოა და გასაგები, თუმცა ავტორი მაინც, დამატებით იყენებს რიცხვების ძალას, ეფექტის სრულყოფისთვის. რა დანიშნულება უნდა ჰქონდეს სამი თვე ლოდინს? ორი ცოტა იქნებოდა და ოთხი - ბევრი? თუ შემთხვევითია, რომ სწორედ სამია ნახსენები ასეთ, მინიშნებებით დატვირთულ მონოლოგში? ზემოთქმულის იმპერატიული მტკიცება არ იქნება სწორი, მაგრამ, ამ მსჯელობისას მაინცდამაინც სამის გამოყენება სამებაზე მიწინაა, ჩვენი ღრმა რწმენით.

ვისთვისაც დამაჯერებელი არ არის უფლის სამსჯავროს ასოციაცია, გავახსენებთ, რომ მთავარი პერსონაჟს, მას შემდეგ, რაც რესტორანში განვითარებული მოვლენების შედეგად გონებას კარგავს, აქვს ხილვა, რომელიც ბიბლიური ტექსტის - ნოეს კიდობნის (შესაბამისად, უფლისგან განკითხვის) ბიბლიური ამბის ალუზიაა; გმირი საკანში შედის, როგორც ნოეს კიდობანში, ეს კი, ვფიქრობთ, წანამდვარია ჩვენი თვალსაზრისის, თუმცა, ამ პასაჟიდან კიდევ უფრო მეტის ამოკითხვაც არის შესაძლებელი, მაგალითად, იმისა, რომ სამსჯავროზე წარმდგარს საკუთარი ხილვა გამართლებას და გადარჩენას უწინასწარმეტყველებს: „და იმ წყვდიადში ჩემთან მოვიდა კაცი, შემახო ხელი მხარზე და მითხრა: - ადექ შენ!

- რა ბრძანეთ? - ვკითხე მე და ცხვრის ქურქში გახვეულ წვერგაუპარსავ კაცს მივაშტერდი.

- ადექ შენ და წამოდი ჩემთან! - რომ ვერ ვდგები, ჩემო ბატონო? - შევღალადე მე.

მაშინ იგი შემიდგა მხარში, ფეხზე წამომამყენა და წინ გამიძღვა...

.. იყო საშინელი უკუნი ღამე და მხოლოდ იმ კაცის ნათელი თავი მინათებდა გზას. ბოლოს შედგა იგი რკინის სარკმელდატანებული შავი და ბნელი სახლის წინ და მიბრძანა: - შევედ შენ კიდობნად!

- შევედ შენ კიდობნად, რამეთუ მოჰხადოს ღმერთმა წყლით რღუნა ქუეყანასა ზედა ორმეოცთა დღეთა და ორმეოცთა ღამეთა და აღხოცოს ყოველი აღდგომი რომელი შეჰქმნა პირისაგან ყოვლისა ქუეყნისა.

...

- თქუა უფალმან ღმერთმან ჩემ მიმართ: ჟამი ყოვლისა ხორციელისა მიიწია წინაშე ჩემსა: რამეთუ აღივსო ყოველი ქუეყანა უსამართლობითა მათგან და აჰა მე განვხრწნი მათ და ქუეყანასა.

...

- სად არიან, ბატონო ნოე, თქვენი შვილები: სემ, ქამ და იაფეტ?

- შენ ხარ მე ჩემი, ზაზა!“

კვლევის ფარგლებში, ჩვენ სხვა საკითხებთან ერთად, რომელთაც მორიგი სტატიების სახით გამოვაქვეყნებთ, განსაკუთრებით დავაკვირდით რომანის აგებულების სტრუქტურულ მახასიათებლებსაც. ნაწარმოების სხვადასხვა მონაკვეთი ცალ-ცალკე დაუსათაურებია მწერალს. ბუნებრივია, დასათაურებას ყოველთვის აქვს მნიშვნელობა, მაგრამ დაკვირვებისას გამოიკვეთა, რომ ძალიან მნიშვნელოვანი იყო ეს დასათაურებანი

ჩვენი კვლევის კონტექსტშიც - უმრავლეს შემთხვევაში ან თავად ქვესათაურები შეიცავენ ბიბლიურ-ქრისტიანულ პარადიგმებს, ან ირიბ მინიშნებებს წარმოადგენენ ამავე თვალსაზრისით.

პირველი ქვეთავის სახელია „რესტორანი „მადა.“

მათეს სახარების ნეტარი თეოფილაქტე ბულგარელისეულ განმარტებაში (თავი 15, 29-31) ვკითხულობთ: „მცნებათა მთაზე, სადაც უფალი ზის, შენც ადი. თუნდაც ბრმა იყო და შენ თვითონ მშვენიერების ხილვა არ შეგეძლოს, კოჭლიც რომ იყო და სილამაზეს კი ხედავდე, მაგრამ მასთან მიახლების **მადა** არ გქონდეს...“

... სხვა რამ სენიც რომ გჭირდეს, ფეხებში ჩაუვარდი იესოს და შეეხები რა მისი ამქვეყნიური ცხოვრების კვალს, განიკურნები.“

თითქოს ქვესათაურსა და დამოწმებულ განმარტებაში ნახსენები სიტყვა „მადა“ შემთხვევით დამთხვევას უფრო წააგავს, მაგრამ რომანის სიუჟეტის არსებული ხაზით განვითარება, ვფიქრობთ, მიგვანიშნებს, რომ იესოს ამქვეყნიური ცხოვრების კვალთან შეხებას ცდილობს მთავარი პერსონაჟი, რადგან ჭეშმარიტებას ეძიებს, ხოლო მისი პოვნის შემდეგ განიკურნება (განთავისუფლდება) კიდევ, აგრეთვე ის ფაქტორიც, რომ „მადაში“ შესვლამდე, სილამაზეს (უფალს) კი ხედავდა, მაგრამ მასთან „მიახლების **მადა**“ არ ჰქონდა (საბედისწერო ინციდენტის შემდგომ, მთავარი პერსონაჟი სხვაგვარ ცხოვრებას იწყებს, რომელშიც სამყაროს აღქმის თავისებურებები იცვლება მისთვის და უფლის როლიც ხელშესახები ხდება) და სწორედ რესტორან „მადა“-დან - ყველაზე „ბინძური, უგემური, ბნელი, ძვირი და მადის წამრთმევი“ ადგილიდან (რომელიც, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ჯოჯოხეთის ასოციაციასაც კი იწვევს) გასვლის შემდეგ ჩნდება უფალთან მიახლოების მძაფრი „მადა“ (ჰაგიოგრაფიის კონცეფციით - „სადმართო შური“ (სურვილი)), შესაბამისად, სწორედ ამ რაკურსით არის საინტერესო ამ ქვესათაურის ასეთი გააზრება.

„მეხუთე მეთაე“ მეორე ქვეთავის სათაურია, რომელსაც სხვა სიმბოლურ დატვირთვასთან ერთად (რაც ათ მცნებასთან კავშირში უნდა მოიაზრებოდეს და რაზეც ცალკე კვლევა გვაქვს მიძღვნილი), ასევე, ეს სათაური - რიცხვითი კომბინაცია, გამოხატავს თავად მთავარ პერსონაჟსაც - ზაზა ნაკაშიძეს, რაც განაპირობებს იმას, რომ რიცხვთა ეს კომბინაცია მრავალგზის არის განმეორებული ტექსტში და ერთ-ერთ პირველ ქვესათაურადცაა გამოტანილი.

არ შეიძლება ეს იყოს უბრალო, არაფრისმთქმელ ციფრთა შეწყვილება, შეიძლებოდა ყოფილიყო მეხუთე მეშვიდეც, ან მეორე მეოცეც, მაგალითად. რომანში გამოკვეთილი გარემოებები და ცხადი მინიშნებები გვიბიძგებდნენ დაგვესვა კითხვა: მამ, რას უნდა ნიშნავდეს „მეხუთე მეთაე“?

„ნეტარ არიან სიმართლისათვის დევნილნი, ვინაიდან მათია ცათა სასუფეველი“, - ვკითხულობთ მათეს სახარების „მეხუთე მეთაეში“ (მეხუთე თავის მეთაე მუხლში). „სიმართლისათვის დევნილი“ უსამართლოდ დევნილსაც ნიშნავს, ანუ ზაზა ნაკაშიძე თავად არის „მეხუთე მეთაე“, რადგან, მას არჩადენილი დანაშაულისთვის ასამართლებენ და დევნიან იმ სიმართლისთვის, რომლის „მსხვერპლიც“ გამხდარა.

ნაკაშიძეს, როგორც გამომძიებელი მიანიშნებს, პირდაპირი პასუხებისგან თავის არიდებაც ჰყოფნის სიტუაციიდან გამოსასვლელად, მაგრამ მისი პატიმრობის ვადა გრძელდება სწორედ იმიტომ, რომ სიმართლეს იმეორებს და თავის არიდებას არ კადრულობს.

შემდგომი ქვესათაური კვლავ ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმების ძიებისათვის გაკეთებული პირდაპირი მინიშნებაა - „შვიდი ნეტარი და სამი ზნედაცემული ანგელოზი.“

მართალია, ნაწარმოების შინაარსიდან გამომდინარე ეპითეტით „ანგელოზი“, სინამდვილეში ადამიანები მოიაზრებიან და, შესაბამისად, წაკითხვისთანავე საცნაური ხდება, რომ, პირდაპირი გაგებით, ანგელოზებს არ გულისხმობს სათაური, მაგრამ საკანში განთავსებული ადამიანების ამ ეპითეტით მოხსენიება, თუნდაც ირონიით, განამტკიცებს

ჩვენს ზემოთ მოყვანილ მოსაზრებას, რომ რომანში აღწერილი საკნის სიმბოლიკა იწვევს უფლის სამსჯავროსთან ასოცირებას, სადაც მტყუან-მართალი განირჩევა. ასევე, ეს ალევორიული სათაური, მნიშვნელოვანია ჩვენი სხვა, ზემოთ ნახსენები, კვლევის კონტექსტშიც, სადაც, საკნის ათი პატიმრის შვიდი-სამზე გამიჯვნა ძალზე მნიშვნელოვანია.

შემდეგი ქვეთავის სათაურში - „პატიოსანი სიტყვა“ კიდევ უფრო აშკარად იკვეთება ბიბლიური პარადიგმების მიზანმიმართული „ჩაშენება“ რომანის წიაღში. „პატიოსანი“, ქრისტიანული მოძღვრების თანახმად, ჯვრის ეპითეტია, რაც კიდევ ერთხელ განგვიმტკიცებს აზრს, რომ ბიბლიური ალუზიები რომანის განუყოფელი ნაწილია. იოანეს სახარების მღვდელ გრიგოლ დიაჩენკოსეულ განმარტებაში ვკითხულობთ: „დღესასწაულობს რა მსოფლიო ამდღებას უფლის **პატიოსანი** და ცხოველმყოფელი ჯვარისა, წმიდა ეკლესია ამ დღესასწაულზე განადიდებს ჯვარის სასწაულთმოქმედ ძალას და, ამასთანავე, ქრისტიანთა აზრებს და სულიერ მზერას მიაპყრობს ჩვენი უფლის ვნებებსა და ჯვარზე სიკვდილს. ამიტომაც აწინდელი დღის სახარებაში იგი წარმოგვიდგენს პილატესთან იესო ქრისტეს გასამართლებას და უფლის ვნებას ჯვარზე.“ როგორც ვხედავთ, გარდა იმისა, რომ სიტყვა „პატიოსანი“ აქ ჯვარს მიემართება - „დღის სახარებაში იგი წარმოგვიდგენს პილატესთან **იესო ქრისტეს გასამართლებას**“ (ბაზი ჩვენია - გ.ბ.), ხოლო უსამართლოდ ბრალდებული ნაკაშიძის ამბავი, აქედან გამომდინარე, ზოგადი კონტექსტითაც შესაძლებელია აღქმულ იქნეს ბიბლიური სიუჟეტის ალუზიად.

ქვესათაურის მეორე სიტყვა - „სიტყვა“ კი, ცხადია, განსაკუთრებული დატვირთვის მქონეა და მასში თავად უფლის სახელი მოიაზრება: „დასაბამიდან იყო სიტყვა, და სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა (იოანე 1:1); ...სიტყვა ხორცად იქცა და დაემკვიდრა ჩვენ შორის, მადლითა და ჭეშმარიტებით სავსე. და ვიხილეთ დიდება მისი, დიდება მხოლოდ შობილისა მამის მიერ“ (იოანე 1:14).

ქვესათაურის სახელი მარტივად იმიფრება - მასში სწორედ ჯვარი და ღმერთი მოიაზრება. აქ იმდენად საინტერესო და ნათელ მინიშნებასთან გვაქვს საქმე, რომ დამატებით არგუმენტების საჭიროება საერთოდ აღარ დგება დღის წესრიგში, მაგრამ მინიშნებებს მაინც გვითვლებს ავტორი - ამავე თავში გამომძიებელთან შეხვედრა ეშმაკის წინაშე, სამსჯავროზე წარდგომას ჰგავს (რომელსაც მალე, უფლის სამსჯავროზე (შეცვლილ გამომძიებელთან) - წარდგომა ჩაანაცვლებს). „თვალეები ისე ახლოს აქვს ცხვირთან, ასე მგონია, ცხვირიდან მიყურებს. ღმერთო, რამხელა თავი და რა ვიწრო შუბლი აქვს. ნეტა, თუ იცის!“

მთავარი პერსონაჟის შეფასებითი ფიქრი ხაზს უსვამს პირველი გამომძიებლის გარეგნულ, უცნაურ უსახურობას, რაც ეშმაკის ალუზიის შექმნას ემსახურება. გამომძიებლის გარეგნული დახასიათება თუ ეშმაკის ასოციაციას ქმნის, მისი მსჯელობა პილატესეულს მოგვაგონებს: „ნაკაშიძე, მე შენ არ გაბრალებ განზრახ მკვლელობას, შენ მთვრალ მდგომარეობაში ისროლე ბოთლი და მოკალი უდანაშაულო კაცი, ეს გარემოება შენს გამოუვალ მდგომარეობას ამსუბუქებს“, გამომძიებელი გაგუჯავ, პილატესავით, თან სასჯელისკენ ექაჩება ნაკაშიძეს და თან, თითქოს, არც ადანაშაულებს, მასაც ბუნდოვანი პოზიცია აქვს და მხოლოდ საკუთარი მოვალეობის „პირნათლად“ აღსრულებაზე აქვს სწორება, მიუხედავად იმისა, რას უკარნახებს შინაგანი ხმა.

რომანში, პასაჟის ამდაგვარი გააზრების შესაძლებლობისთვის, კიდევ ერთ საინტერესო მსჯელობას ვკითხულობთ: „პატიმრები, როგორც წესი, მეტს ლაპარაკობენ, რაღაცას აზარებენ, ეხვეწებიან გაუთავებლად ჭირისუფლებს და ისინიც, შეუძლიათ თუ არა დანაზარების ასრულება, მაინც თანხმობის ნიშნად, თავებს უქნევენ, იმახსოვრებენ და ცრემლჩამდგარ თვალეებს მჯიღებით ისრესენ, ამიტომ, გვერდიდან რომ შეხედო, პაემანი საოცრად ჰგავს ქელეხს.“

ბუნებრივია, ეს ციტატა ასევე ერთ-ერთი ძლიერი საყრდენთაგანია, რომანში ასახული გარემოს იმდაგვარი მეტაფორული გააზრებისათვის, რომლის თაობაზეც რამდენჯერმე გავამახვილეთ ყურადღება.

მომდევნო თავს „ქართლის ცხოვრება“ ჰქვია და საინტერესო ის არის, რომ, როდესაც ქვეთავში სათაურის განმაპირობებელი საკვანძო მომენტი დგება, „ქართლის ცხოვრებიდან“ სწორედ ბიბლიურ პერსონაჟი და სიუჟეტი აქცენტირებული.

შემდეგი ქვეთავი კი - „წამიყვანე, მზეო!“ ერთგვარად განსხვავებულია სხვა თავებისაგან და თითქოს ფანტასმაგორიულ ელემენტებზეა აგებული, შედეგად კი სწორედ მზეა გაპიროვნებული და მას ის თვისებები აქვს მიკუთვნებული, რაც, როგორც ციურ სხეულს, არ გააჩნია; თუმცა, თუ გავიაზრებთ, რომ მზე უფლის სახელიცაა, „ვის ხატად ღმრთისად გიტყვიან ფილოსოფოსნი წინანი“, როგორც რუსთველი ამბობს, მაშინ, მწერლის დამოკიდებულებაც უფრო ნათელი გახდება: „მზე და ფარია უფალი ღმერთი. მადლსა და ღირსებას იძლევა იგი, არანაირ სიკეთეს არ დაუკავებს უბიწოდ მოარულთ“ (ფსალმუნები 83:11) ამდენად, ამ ნაწილის ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმების გათვალისწინებით წაკითხვა, უდავოდ, მნიშვნელოვნად წარმოჩინდება.

ქვეთავის პირველ ნაწილში ასეთ მონოლოგს ვხვდებით: „უსაშველოდ ნათელო, თბილო, მაცოცხლებლო და დაუშრეტელო მზის სხივების პატარა კონავ, ნუთუ იმიტომ წამოხვედი ასეთი შორეთიდან, ნუთუ იმიტომ გაიარე ასეთი სისწრაფით ჯერ ცა, მერე – მთა, ველი, ნუთუ იმისათვის გაძვერი, როგორც ნემსის ყუნწში, ციხის ალაყაფის ჭუჭრუტანაში და ჩემი საკნის დაჟანგულ გისოსში, რომ მხოლოდ ხუთი წუთით დაგედო თავი ჩემი ბალიშის ყურზე, ოდნავ გაგეთბო ჩემი ცივი სხეული, მხოლოდ ერთხელ გადაგესვა შენი თბილი ხელი ჩემს სახეზე...“

შენ მარტო ჩემთვის არ მოსულხარ ამქვეყნად, მე უბრალოდ გთხოვ, გემუდარები, ვიდრე ივლისია, ნუ დამტოვებ, წამიყვანე ხოლმე, მზეო!“ - ვფიქრობთ, ეს მონოლოგი მთლიანად, მზის (უფლის) მიმართ აღვლენილი ლოცვა-ვედრებაა და არა მზესთან (მნათობთან) გასაუბრება, რის შემდგომაც „ხილვების“ (დასათაურება) ციკლი იწყება. ხაზგასასმელია ივლისის მზეც - მზე ლომის თანავარსკვლავედში (ივლის-აგვისტო). „ვეფხისტყაოსანშიც“ მზე „ლომის წილია“, ანუ ასტრონომიულ/ასტროლოგიურად - „სოლ ინვიქტუსი“ - უძლეველი მზე, ყველაზე მცხუნვარე და დაუმარცხებელი - უფალივით... „წამიყვანე“ კი გურამიშვილისეულ ვედრებასაც გვაგონებს - „ნუ დამტოვებ, წამიყვანე მანდა!“

კონცეპტი „ხილვა“ ბიბლიურ ლექსიკონში განმარტებულია შემდეგნაირად: „მკაფიოდ აღბეჭდილ ხატებათა ჩაფიქრებული ან სპონტანური ხილვა არ გულისხმობს აუცილებლად გარეგანი შეგრძნების აღქმას. აღინიშნება ნათელხილვის, ექსტაზის მდგომარეობად. ძველსა და ახალ აღთქმაში, წმიდანებისა და მისტიკოსების ცხოვრებათა აღწერებში გამაფრთხილებელი ხილვების მრავალრიცხოვანი მაგალითია მოცემული.“ აქედან გამომდინარე, ნათელია, რატომ აქვს მაინცდამაინც ხილვები მთავარ გმირს, როცა შეიძლება, ეს ყველაფერი სიზმრის სახითაც შემოეტანა ავტორს და ფიქრის სახითაც, მაგრამ სწორედ კონცეპტ ხილვაზე (ვიზიონზე) რამდენიმეგზის მინიშნებას აქვს პარადიგმული დატვირთვა, ჩვენი ღრმა რწმენით. სწორედ ხილვებში გახვეულ გმირს ეძლევა შთამბეჭდავი შეგრძნების შესაძლებლობა, დროებით, თავად იყოს მტყუან - მართლის განმკითხავი. მინისტრად გადაქცეული თითქოს საკაცობრიო მსაჯულის, უფლის ამკლუას ითავისებს.

„ვეებერთელა საწერ მაგიდას ვუზივარ და დილის ფოსტას ვათვალიერებ. წერილების უმრავლესობა ანონიმურია, ხალხი ერთმანეთს აბეზლებს. ვინ სად, როდის და რამდენ ქრთამს იღებს, ვის რომელი ხის ძირში აქვს ფული დამარხული, რომელ კედელშია

შეშენებული ოქროებითა და ძვირფასი თვლებით სავსე ქოთნები. ვინ რამდენად ყიდის სამუშაო ადგილს თუ წილს...

...ვის აქვს ყალბი დიპლომი, როგორ იღებენ ქრთამს - თვითონ ჩემი თანამშრომლებიც კი. როდესაც ასეთ წერილებს კითხულობ კაცი, უცებ გავიწყდება, რომ ქვეყნად არსებობს სუფთა ჰაერი, წმინდა მდინარე, შეურყენელი ბალახი, მოუჭრელი ხე, მოუგლეჯელი ყვავილი, მაგალობელი ჩიტი და უღრუბლო ცა, ყველაფერი მიწაზეა გათხმული და ტალახშია ამოსვრილი. გგონია, რომ დედამიწის დაშავებული ზურგი სავსეა ბალდამითა და ბოროტებით.

...მერე რაღაც გიხარია და გახსენდება, რომ... ...დედამიწის დაშავებულ ზურგზე არც იმდენი ბალდამია, იმ წერილების ავტორებს რომ ჰგონიათ. წესით, ეს წერილები ბუხარში უნდა შეყარო და ცეცხლს მისცე, მაგრამ, საუბედუროდ, ზოგიერთ მათგანში მართალი წერია და უნდა შემოწმდეს.“

ხილვებში, მინისტრის ამპლუაში მყოფი ზაზა ნაკაშიძე, კეთილსა და ბოროტს განსჯის, იგი შურს არ იძიებს, ბოროტებას ბოროტებით არ უპასუხებს, მაგრამ აქვს განწყობა, რომლის მიხედვითაც დამნაშავეს უცილობლად უნდა მოეკითხოს, განისაჯოს სამართლიანად: „ჩემი არს შურის-გებად, და მე მივაგო, იტყვს უფალი“ (პავლე მოციქული 10, 30). ერთი მხრივ, ცხადია, რომ ავტორი სიზმარულ პერსონაჟს უფლის სახებიდან იღებს, ხოლო, მეორე მხრივ, გასააზრებელია ის კონტრასტი, რომელსაც პერსონაჟის მონოლოგში შევხვდებით, რადგან, მასში ნახსენები „სუფთა ჰაერი, წმინდა მდინარე, შეურყენელი ბალახი, მოუჭრელი ხე, მოუგლეჯელი ყვავილი, მაგალობელი ჩიტი და უღრუბლო ცა“ სხვა არაფერია, თუ არა სამოთხის ალუზია, და იმ განცდის მიღმა, რომ ეს ყველაფერი არსებობს, ზოგჯერ გვაგვიწყდება - თუმცა უთუოდ არსებობს, სწორედ ბიბლიური კონცეპტის გადმოტანა რომანში, რადგან გმირის ფიქრებშიც ბოროტს კეთილი სძლევს, მიუხედავად იმისა, რომ სამოთხიდან გამოდევნილი ადამის მოდემას აკრძალული ნაყოფის დაგემოვნება სამყაროში ბოროტების განვრცობის ფასად დაუჯდა.

„ხილვა პირველსა“ და „ხილვა მეორეს“ შორის გვაქვს დასათაურება „ტანო ტატანო.“ ბესიკისეული ლექსის სათაური, ერთი შეხედვით, კონტექსტიდან ამოვარდნილია, თუნდაც ფორმალურად, ლოგიკურად პირველი ხილვის შემდეგ მეორე და მესამე ხილვა უნდა იყოს და შესაძლებელი იყო შემდგომ ყოფილიყო განსხვავებული დასათაურება, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ მსგავსი „ამოვარდნა“ გააზრებულია, დაგეგმილი და, შესაბამისად, მასში შესაძლებელი იქნება ლოგიკის ძიებაც.

კონტექსტუალური ამოვარდნა იმაში მდგომარეობს, რომ პირდაპირი ბიბლიური ასოციაციების მქონე სათაურებში ვერ იქნება მოაზრებული დასათაურება „ტანო ტატანო“, გეგმიური „ამოვარდნილობა“ კი ძიებისკენ გვიბიძგებს.

ბუნებრივია, თავად ლექსის შინაარსში ვიწყებთ გასაღების ძებნას, რის შედეგადაც ჩვენი დასკვნა ასეთია: ლექსი არასრულადაა ციტირებული რომანში, მაგრამ სწორედ ის ნაწილია წარმოდგენილი, რომელიც განსაკუთრებით გამოირჩევა მხატვრული ალეგორიებით, შედარებებითა და მეტაფორებით, რაც შესაძლოა იყოს გზის ჩვენება მკითხველისთვის, რომ კითხვის პროცესში ეძიოს მეტაფორა, სიმბოლური მინიშნება. ასევე, საყურადღებოა, რომ ციტირება იწყება თავიდან, სრულად არის მოყვანილი პირველი სტროფი, შუაში გამოტოვებულია გარკვეული (არცთუ მცირე) მონაკვეთი და სრულად არის ციტირებული ბოლო სტროფიც, სადაც, ჩვენი შეკითხვის საპასუხოდ, კიდევ ერთი საკვანძო ფრაზა იკითხება: „მოდით, მიჯნურნო, შემიბრალებთ, მოვლეთ ჩემს არეს, მკვდარი მიჯნური დამიტირეთ, დამფალთ სამარეს! ვაი, სიცოცხლეო უკუდმართო, დანაცარებო!“ - ამ ფრაზაში სიცოცხლე უარყოფილია, ლირიკული გმირი კი ცოცხალ-მკვდარია და განკითხვას, ან შენდობას (შებრალებას) ითხოვს. ლექსის დამოწმებული პასაჟი სრულ შინაარსობრივ თანხვედრაშია ზემოთ წარმართულ მსჯელობასთან (ვგულისხმობთ,

სიუჟეტისა და პერსონაჟების როგორც ფიზიკურ, ისე მეტაფიზიკურ განზომილებაში გააზრებას).

შემდეგი ქვეთავი „ხილვა მეორედ“ არის დასათაურებული და პასუხი კითხვაზე - აქვს თუ არა ამ მონაკვეთს რაიმე კავშირი ბიბლიურ-ქრისტიანულთან, დასაწყისშივე ცხადი ხდება. ამ ნაწილის თხრობას ასე იწყებს ავტორი: „მე ვარ ზაზა ნაკაშიძე, მე ნოესი, მე და მამაჩემმა მივეცი კაცობრიობას მეორე დასაბამი და შენ ხარ მეუღლე ჩემი იმ დღიდან. მე შენ მიყვარხარ უხსოვარ დროიდან.“

გარდა იმისა, რომ ნოეს (ბიბლიური კონცეპტით, „კაც მართალ“, რაც არა მხოლოდ პროტოტიპის (თავად ნოეს), არამედ პროტაგონისტის (ნაკაშიძის) უდანაშაულობაზე მინიშნებაცაა) შთამომავლად საკუთარი თავის წარმოდგენა, სხვა არაფერია თუ არა ის, რომ პერსონაჟს მთელი არსებით სწამს უფალი და ითავისებს ბიბლიურ მოძღვრებას, ნათელია მისი კიდევ ერთი განწყობა - პერსონაჟი ადამის მოდემას უწყვეტ მთლიანობად იაზრებს და სულის უკვდავების ქრისტიანულ ხედვას ახმოვანებს ფრაზით - „მე შენ მიყვარხარ უხსოვარ დროიდან.“

შემდეგი ნაწილის სათაური „ზნედაცემული ანგელოზია.“

როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, „ანგელოზები“, რომანის ნარატივის მიხედვით, პერსონაჟები არიან, მაგრამ სათაურად „ზნედაცემული ანგელოზის“ გამოტანა მაშინ, როდესაც კონკრეტულ მონაკვეთებში მკითხველს ბიბლიურ სიუჟეტზე მიანიშნებს ავტორი, ხოლო ოდნავ ქვემოთ, მიზანმიმართულად შეახსენებს სახარებისეულ პასაჟს, რა თქმა უნდა, შემთხვევით ფაქტორად ვედარ აღიქმება. „ტოლსტოი ამბობს – Дьявол – это падший ангел! – თავიდან ისიც ანგელოზი ყოფილა, შემდეგ გამხდარა ზნედაცემული. მე ტოლსტოისა მჯერა.“

პერსონაჟი ბიბლიურ სიუჟეტს იხსენებს. ბუნებრივია, ნოდარ დუმბაძემ მშვენივრად უწყის, რომ ტოლსტოიც სწორედ ბიბლიას დაეყრდნობოდა, რომელ ნაწარმოებშიც არ უნდა ეთქვა/დაეწერა ხსენებული წინადადება; თუმცა, რამდენადაც, ეპოქის კონტექსტის გათვალისწინებით, ბიბლიის ციტირებამ შესაძლოა რომანის გამოქვეყნებას შეუქმნას საფრთხე, ავტორი იყენებს მინიშნების ხერხს. ამავე ქვეთავში, პატიმრების ზედამხედველის განცხადებას (ბიბლიოთეკას სთავაზობს პატიმრებს), მოჰყვება პერსონაჟის რეპლიკა - „ბიბლიოთეკა, თორემ თქვენც სულ სახარება და ღვთის რჯული გაქვთო.“

ვფიქრობთ, კონტექსტი აბსოლუტურად გასაგებია, პერსონაჟის ფრაზით ავტორი ახმოვანებს განწყობას, რომ სახარება, საღმრთო სჯული წიგნთაგან უპირველესია, შემეცნების სათავე, სულიერი საზრდო, რასაც პერსონაჟები მოკლებულნი არიან ამ შემთხვევაში, ამ ადგილზე (კონკრეტულ ქრონოტოპში). აქვე, შესაძლოა ვივარაუდოთ, რომ პერსონაჟთა სიმრავლე, ჩაკეტილი სივრცის მიკრომოდელი, პარალელურად, შეიძლება წარმოვიდგინოთ სახედ საბჭოთა რეჟიმის მიერ გამოკეტილი ადამიანებისა, რომელთაც თავისუფლებას, რწმენას უზღუდავენ. თვალსაზრისს გვიმყარებს ისიდორეს რეპლიკაც: „ყველაზე დიდი გამოგონება ქვეყანაზე ანბანი, დროშა და ჰიმნია, რადგან სამთავე თავისუფლების სათავეა“, თუმცა, ციტატა ცალკე კვლევის საგანია და, ამჯერად, ძირითად თემას არ გადავუხვევთ.

შემდეგი ქვესათაური - „პაემანი“ კვლავ „ამოვარდნაა“, ერთი შეხედვით, მაგრამ უკვე გაკეთებული დასკვნები აღძრავს სურვილს, დეტალი დაკვირვებით იქნეს გაანალიზებული. აქ, სამწუხაროდ, ზემოთ განხილული მონაკვეთისგან (სათაურთან - „ტანო ტატანო“ დაკავშირებით) განსხვავებით, არავითარი დამატებითი შინაარსი არ გვაქვს, ამიტომ ვნახოთ თავად სიტყვა „პაემანის“ განმარტება: დათქმული დრო; პირობა - ასეა განმარტებული „ძველი ქართული ენის ლექსიკონში“, ხოლო სულხან-საბას „სიტყვის კონაში“ „პაემანი“ განმარტებულია „დროსპირობად.“ ერთი შეხედვით, ესეც, თითქოს, არაფერს გვამღვეს, თუმცა, დროსპირობას დიდი დანიშნულება აქვს ბიბლიური

თვალსაზრისით, რადგან, იოანეს სახარებაში (4. 23) ვკითხულობთ: „მაგრამ მოვა დრო და მოვიდა კიდევ, როცა ჭეშმარიტი თაყვანისმცემელი თაყვანს სცემენ მამას სულითა და ჭეშმარიტებით, რადგანაც მამა სწორედ ამნაირ თაყვანისმცემლებს ეძებს.“

„პაემანის“ შემდგომ ქვეთავს „სენტიმენტალური ჰუმანიზმი“ უწოდა მწერალმა. საინტერესოა, რომ „ჰუმანიზმი“ ისედაც განწყობით-დამოკიდებულებითი ადამიანური თვისებაა და მას, წესით, განსაზღვრება „სენტიმენტალური“ აღარ უნდა სჭირდებოდეს, მაგრამ ნოდარ დუმბაძე სრულიად შეგნებულად იყენებს აღნიშნულ კონოტაციას და ხაზგასასმელად ორივე სიტყვის განმარტებასაც კი დაიმოწმებს ტექსტშივე: „სენტიმენტალისტი – ფრ. 1 გულჩვილი, ცრემლმფრქვეველი; ჰუმანისტი – ლათ. კაცთმოყვარე, – კაცობრიული გრძნობითა და ადამიანთა თანაგრძნობით გამსჭვალული ადამიანი.“

ვფიქრობთ, მწერალი იმ ჰუმანიზმზე მიგვანიშნებს, რომელიც ყველაზე უფრო მგრძნობიერა - ქრისტიანულ კაცთმოყვარეობას უნდა გულისხმობდეს. ამ მოსაზრებას აბსოლუტური დარწმუნებით გამოვთქვამთ, რადგან ჩვენი შემდგომი არგუმენტი ეჭვის საფუძველს აღარ ტოვებს. ეს არგუმენტი მწერალს, უშუალოდ რომანში ჩაუწერია: „არ ვიცი, სიტყვა „ჰუმანიზმი“ რიგით მერამდენეა იმ ბიბლიურ უპირველეს სიტყვათა მწკრივში, ან კაცობრიობის გაჩენის დღიდან პირველად რომელ ათასწლეულში იქნა წარმოთქმული ეს საოცარი სიტყვა, მაგრამ ერთი რამ კი ნალდად უცილოა - ჰუმანური საქციელი დედამიწაზე პირველად თვით მაღალმა ღმერთმა ჩაიდინა სამოთხის ბაღში, როდესაც სულწაწყმედილი ევა და ადამი გააძევა თავისი სასუფეველიდან და არ გაწირა უშფოთველ, გაზულუქებულ და ნეტარ მარადიულ არსებებად.

...ახლა, როდესაც ამ ამბავს მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის სიმაღლეებიდან ვჭვრეტ, პირადად მე ადამისა და ევას სამოთხიდან გაძევება, მათთვის მიწიერი და ხორციელი სიცოცხლის ბოძება, მათი ძარღვისა და უჯრედის სისხლითა და ოფლით გაჟღენთვა, სამოთხის ჰანგებითა და ჰიმნებით მიძინებული სულის გამოღვიძება და შემფოთება დღემდე სწორუპოვარ ჰუმანურ, კაცთმოყვარულ საქციელად და უდიდეს ღვთის წყალობად მიმაჩნია, რისთვისაც ჩვენი ზეციერი მამისათვის ადამისა და ევას გონიერ ნაშიერთა სახელით უუძმაბლესი თაყვანი მიცია და უუმაღლესი მადლი მომიხსენებია.“ იქვე ავტორი აღნიშნავს: „სენტიმენტალური ჰუმანიზმი მოგვიანებით წარმოშობილი ცნება და ტერმინია. იგი უკვე ადამიანებმა მოიგონეს ღმერთის მიზაძვით.“

უფრო მეტი რა შეგვიძლია ვთქვათ იმის დასტურად, რომ ნაწარმოების ამ ნაწილშიც გრძელდება ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმების უწყვეტი მწკრივი.

ნაწარმოების ამავე ნაწილში მწერალი აშკარად აპირისპირებს ქრისტიანულ მოძღვრებას კომუნისტურ იდეოლოგიასთან. ეს კონტექსტი გამოკვეთილად იკითხება ჭიჭიკო გოგოლისა და ლავრენტი მებურიშვილის კამათში, სადაც გოგოლი ქრისტიანული მოძღვრების ადეპტია, ხოლო მებურიშვილი - ტიპური კომუნისტი, რომელსაც გულის სიღრმეში, კომუნისტთა უმრავლესობასავით, ღვთის შიში მაინც შეჰპარვია და გარეგნული ხრიკებით ცდილობს უფლის „მოტყუებას.“

ყურადსაღებია ერთი ფაქტორიც, მებურიშვილი, **ლავრენტი პავლეს ძეა**, რაც არაორაზროვანი და მიზანმიმართული ჩანაფიქრია მკითხველისთვის კონკრეტული ასოციაციის შესაქმნელად და გულუბრყვილობა იქნება მხოლოდ დამთხვევას დავაბრალოთ ეს მოცემულობა. გარდა ამისა, გვარების ფუძე ნაწილებშიც ასეთი თანხვედრა გვაქვს - **ბერი**-ა ჩანაცვლებულია გვარით მე-**ბური**-შვილი, „ბერი“ და „ბური“ კი იმდენად მსგავსი ჟღერადობისაა რომ, ჩვენი აზრით, გვარების ერთგვაროვნების ელემენტიც მიზანმიმართულად უნდა იყოს წინასწარ ჩაფიქრებული. რა თქმა უნდა, გასაგებია, რომ რომანის გამოქვეყნების პერიოდში ბერიას აუგად ხსენება დიდ რისკს უკვე აღარ წარმოადგენდა, თუმცა, ამდაგვარი ასოციაციის შემოტანა ნამდვილად აჩენს განცდას, რომ

მეზურიშვილი რიგითი კომუნისტი კი არა, კომუნისტური იდეოლოგიის მქონე ადამიანთა კრებსითი სახეა.

„... ტყუილად გგონია მაგი შენ, მეზურიშვილო, რომ გულს აგვიჩუყებ აქ. წმინდანით რომ ჩამოგიკიდა ეს პატიოსანი ჯვარი გულზე, რაც არ უნდა იქადაგო, მაინც გადაგვარებული, ზნედაცემული და გახრწნილი მექრთამე ხარ შენ“ - შესაბამისად, ეს მიმართვაც ზოგადია და არა ერთი პერსონისაკენ მიმართული. განზოგადებას თავისი დანიშნულებაც აქვს, რაც დიალოგის შემდგომ მონაკვეთში ნათლად წარმოჩნდება:

„... როგორ, შენ ის მეზურიშვილი არ ხარ, ღამლამობით ჩუმიად რომ ჭამ საჭმელს, კომუნისტური პარტიის ყოფილი წევრი, ამხანაგი მეზურიშვილი? ახლა რომ ჯვარი გკიდა გულზე და ქრისტეს სახელით ქრთამს ართმევ საფლავში გაჭირვებულ ხალხს, ის არ ხარ? თუ მეშლება?

... შენ, მეზურიშვილო, საკუთარი სული რომ წაიწყმიდე, ახლა ჯვარი გინდა წაბილწო?

- მე კონსტიტუციის ძალით ვარ უფლებამოსილი, მწამდეს ღმერთი! - იყვირა მეზურიშვილმა.

- იმისათვის, რომ მერე ისიც გაყიდო?“ - ვფიქრობთ, დიალოგის ეს მონაკვეთი აშკარად ცხადყოფს დამოწმებული შეპირისპირების მწერლისეულ მიზანს - კომუნიზმი სიბილწეა, ჯვარი - წმინდაა და პატიოსანი, მისი ტარების მორალური უფლება უწმინდური სულის ადამიანს არ აქვს. კონტექსტიც აშკარაა და სახარებისეული ალუზიაც სახეხეა: „ნუ მისცემთ სიწმიდესა ძაღლთა, ნუცა დაუფნებთ მარგალიტსა თქუენსა წინაშე ღორთა, ნუუკუე დათრგუნონ იგი ფერჯითა მათითა და მოიქცენ და განგხეთქენ თქუენ“ (მათე 7. 6.).

შემდეგი ქვესათაური, „ისევ-ვაითუ?!“ განგრძობადი, დაუსრულებელი შეკითხვის შთაბეჭდილებას ტოვებს, შეკითხვისა, რომელიც შესაძლოა, არა კონკრეტულ, არამედ, ნებისმიერ საკითხს შეეხებოდეს, ხოლო ნებისმიერ საკითხსა და ნებისმიერ შეკითხვაზე პასუხების მოძიება მხოლოდ წმინდა წერილის სივრცეშია შესაძლებელი და, ამდენად, ეს დასათაურებაც მინიშნებად მიგვაჩნია, რასაც პასაჟის შინაარსიც ამყარებს.

სწორედ აქ შემოდის ახალი გამომძიებელი ნაკაშიძის საქმეში, ჰუმანური საზომით აფასებს ნაკაშიძეს - მისთვის უმნიშვნელოვანესია, რომ ბრალდებული „ნაძირალა არ ყოფილა“, ამიტომ ეს (უკვე მეტაფორული თვალსაზრისით) უფლის სამსჯავროა, სამართლიანი და „ალალი“ - როგორც პერსონაჟი აღნიშნავს. მწერალი მიზანმიმართულად სააშკარაოზე გამოიტანს ფიქრებს გმირისა, რომელიც მისთვის წარმოუდგენელი მეტამორფოზის შესაცნობად ღმერთს შესთხოვს დახმარებას და ამასაც, რა თქმა უნდა, აქვს თავისი მნიშვნელობა: „სწორედ ახლა უნდა მეცქირა მისთვის თვალეებში, ახლა უნდა გამემლო მისი გამჭოლი, შანთივით გავარვარებული გამოხედვისათვის, თვალეებზე რომ ამომშრეტოდა, რომ დავფსებულიყავი, დავბრმავებულიყავი იმის ფასად და უნდა გამეგო, რას ფიქრობდა იგი ამ წუთში, ალალი იყო თუ არა მისი სიტყვები... ღმერთო, გამაძლებინე მისი მზერისათვის და, თუ სტყუის ის, დაე, მან პირველმა ამარიდოს თვალი, პირველმა, ღმერთო... და მე გავუძელი მის მზერას, მან კი, არ ამარიდა თვალი, არა...“ გამოდის რომ, კონტექსტი ასეთია - ნაკაშიძემ, ღმერთის შეწევნით, თვალი გაუსწორა ერთგვარ განსაცდელს და მის მიღმა „ალალი სიტყვა“ („ალალი იყო თუ არა მისი სიტყვები“) ანუ უფალი შეიცნო! „პირველითგან იყო სიტყუად, და სიტყუად იგი იყო ღმრთისა თანა, და ღმერთი იყო სიტყუად იგი“ (იოანე, 1.1).

პასაჟს მოჰყვება ქვეთავი, სათაურით - „ყოფნა-არყოფნა“. პირველ ყოვლისა, უნდა ითქვას, რომ ეს სათაური სრულიად ლოგიკური გაგრძელებაა წინა სათაურისა („ისევ, ვაითუ“). სათაურები კონტექსტითაც ჰგვანან ერთმანეთს და შინაარსში ჩაღრმავებასაც ბევრი მსგავსი საკითხისკენ მივყავართ. ასევე, გარდა იმისა, რომ ეს საყოველთაოდ ცნობილი, შექსპირისეული ფრაზა თავისთავად მოიაზრებს ბიბლიურ-ქრისტიანულ აღქმასაც ხაზგასმული დილემისა, იგი თანხვედრაშია ჩვენს ზემოთ გამოთქმულ

მოსაზრებებთან, იმის თაობაზე, რომ ნაწარმოებში ასახული სიუჟეტი, რომელიც ცოცხალი ადამიანების პერსონალურ ისტორიებს მოიცავს, მეტაფორულად, გასააზრებელია როგორც იმქვეყნიურის გარკვეული ალუზიაც - ანუ, სიუჟეტი შეეხება ყოფნასაც და არყოფნასაც, ამდენად ეს ქვეთავიც ლოგიკურად მოჰყვება ჩვენი მსჯელობის მაგისტრალურ ხაზს.

დავუბრუნდეთ ჩვენს დაშვებას, რომ ყოფნა-არყოფნის საკითხი, პირველ ყოვლისა, ქრისტიანული მოძღვრების კონტექსტში შემოუტანია მწერალს. უპირველესად, აღვნიშნავთ, რომანის წინა სიუჟეტებშიც ცალსახად არის დეკლარირებული, ავტორის განწყობა - ქრისტიანული აღქმის უალტერნატივობაზე საიქიო ცხოვრების შესახებ. მწერლისთვის, როგორც ჭეშმარიტი ქრისტიანისთვის, საიქიო მარადიული სამყოფელია:

„ყველაზე გრძელი გზა ის არის, რომ წახვალ და უკან ვეღარ დაბრუნდები. გაიგე?“ - ამბობს ისიდორე და დევდარიანი ამას ვერ იგებს, მარტივი მიზეზიდან გამომდინარე - არ იაზრებს ქრისტიანულ ჭრილში. ამას გარდა, ჩვენს საფუძვლიან ვარაუდს განამტკიცებს ის გარემოებაც, რომ, როგორც შემდგომ გამოიკვეთება, ამ ქვეთავში, ყოფნა-არყოფნის შესახებ დისკუსიას შევხვდებით პირდაპირი გაგებით, რომელიც, სწორედ ქრისტიანული თვალსაზრისით ვითარდება: „ღმერთი თვითონ მოგვსპობს, როგორც გახრწნილებს და კვლავ იმ ტალახად გვაქცევს, რომლიდანაც მოგვზილა, - გადაუსვა ხაზი კაცობრიობას ჭეიშვილმა.“

- ღმერთს არ შეუძლია მოსპოს კაცობრიობა, - თქვა ისიდორე ბატონმა

... ადამიანმა აღმოაჩინა ღმერთი და იმ დღიდან ღმერთი გახდა ღმერთი. იმ დღიდან არსებობს იგი კაცობრიობის შეგნებაში, იმ დღიდან განივთდა იგი ადამიანში და, ახლა რომ მოსპოს კაცობრიობა, თავადაც შეწყვეტს არსებობას.“

მიუხედავად კამათში წამოჭრილი საკითხის თავისებური აღქმისა, რაც კანონიკურ ჩარჩოში შესაძლოა არც ჯდებოდეს, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ უღმერთობის ხანაში (როდესაც როგორც გალაკტიონი იტყოდა - „ჯოჯოხეთური სამოთხე შენდება“) შექმნილ ნაწარმოებთა წიაღში ასეთი ღრმად გააზრებული, არგუმენტირებულ-მტკიცებითი მსჯელობა უფლის არსებობის შესახებ მარტივად მოსაძიებელი არ არის და დიდ გამბედაობასაც საჭიროებდა ავტორის მხრიდან. აქ ორი მთავარი ფაქტორია გასათვალისწინებელი: მართალია, კამათი უფლისა და ადამიანის ურთიერთდამოკიდებულებაზე მსჯელობითია და წერტილის დასმა რთულია, მაგრამ, ამასთანავე, შემოთავაზებული თეორია უდავოდ ძალზედ საინტერესოა, საბოლოოდ კი, არაორაზროვნად და სრულიად დარწმუნებით, უფლის არსებობის ჭეშმარიტებას უტყუარ და ხელშეუხებელ მოცემულობად განიხილავს ბატონი ისიდორე, რომელის სახითაც, რა თქმა უნდა, თავად მწერალი გამოხატავს პოზიციას.

მომდევნო მონაკვეთის დასათაურებაა „წყარო დაბეჭდული“; ამ მეტაფორით, სოლომონ ბრძენის მიხედვით, სწორედ უფალი მოიაზრება „მტილი მოკრძალებულ არს დად ჩემი, სძალი, მტილი დაწმული და წყარო დაბეჭდული“ (სოლ. 4. 12) ამავე მეტაფორით მოიხსენიებს დედისიმედს „დავით აღმაშენებელში“ კონსტანტინე გამსახურდიაც. ცნობილია, რომ, ალეგორიულად, სწორედ უფალს გულისხმობს ამ სიტყვათშეთანხმებაში სოლომონი, რომელიც სხვაგანაც იმეორებს დაახლოებით იმავეს და „სატრფოს“ - უფალს, როგორც „წყაროს“ ისე მოიხსენიებს: „წყარო, მტილი და ჯურღმული წყლისა ცხოველისა და მწრაფლგამომავალისა ლიბანით“ (სოლ. 4. 15) ნიკოლოზ ბარათაშვილის „ლოცვაშიც“ იგივე კონოტაციაა - „ცხოვრების წყარო, მასვ წმიდათა წყალთაგან შენთა“ .

საყურადღებოდ მიგვაჩნია ამავე მონაკვეთის სხვა პასაჟებიც: „ბადეს მოყოლილი ხუთი თევზივით ამოგვყარეს ჭერეხზე და ლაყურებში კავები გაგვიყარეს“ - ვკითხულობთ ამ ქვეთავში. პასაჟი ასე მთავრდება: „... მხოლოდ ერთი რამ გვაკავებს, კაცობრიობის კერპი, სალოცავი, ხატი და საგალობელი, პური ჩვენი არსობისა - პური.“ გარდა იმისა, რომ „პური ჩვენი არსობისა“ თავისთავად წარმოადგენს ციტატას „მამაო ჩვენოდან“, ყურადღებას ვამახვილებთ, იმაზეც, რომ თევზს, ბიბლიურ სიუჟეტში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია,

ასევე, „თევზი“ თავად მაცხოვრის ენიგმური სახელიცაა - ბერძნულად „იხთის“ (თევზი) - იისუს ხრისტოს თეოს იმონ სოტირ - „იესო ქრისტე, ღმერთი ჩვენი მაცხოვარი“.

შეუძლებელია, პერსონაჟის მონოლოგმა, რომელშიც სწორედ თევზი და პურია მთავარი ენიგმა-პარადიგმა (წინამდებარე კვლევის უკვე წარმოდგენილი ასპექტების გათვალისწინებითაც), ბუნებრივად არ აღძრას ასოციაციები ბიბლიურ სიუჟეტთან მიმართებით. მით უმეტეს, რომ შემდგომ აზნავეში ასეთ რამესაც ვკითხულობთ: „ერთად პურის გატეხვა – აქ რელიგიის ხარისხშია აყვანილი.“

საგულისხმოდ მივიჩნევთ თევზისა და რიცხვების მონაცვლეობასაც. „ხუთი თევზი“ - პირდაპირ ამ რიცხვითი განსაზღვრებით არა, მაგრამ მათეს სახარებაში ასეთ რამეს ვკითხულობთ: „და უბრძანა ერსა მას დასხდომად თივასა ზედა. და მოიღო ხუთი იგი პური და ორი თევზი, აღიხილნა ზეცად და აკურთხა და განტეხა და მისცნა პურნი იგი მოწაფეთა თვსთა, და მოწაფეთა მათ მისცეს ერსა მას“ (მათე. 14. 19). მართალია, სახარებისგან განსხვავებით, გადანაცვლებულია რიცხვითი განსაზღვრებანი და რომანში ხუთი პური კი არა, ხუთი თევზია ნახსენები, მაგრამ, ჩვენი აზრით, დეტალი სახარებისეულ ალუზიად მაინც უნდა მივიჩნიოთ, რასაც ის გარემოებაც ამყარებს, რომ გმირის მსჯელობა პურის ხსენებით სრულდება. თევზის, პურისა და რიცხვი „ხუთის“ ერთობლივი მოხსენიება კონკრეტულ პასაჟში შეთხვევითი სულაც არ უნდა იყოს.

შემდეგი ქვეთავი დასათაურებულია საკმაოდ თავისებურად და განსხვავებულად - „გთხოვთ, ადგეთ, სასამართლო მოდის!“

ბუნებრივია, სათაურში გამოყენებული ფრაზა, უპირველეს ყოვლისა, სწორედ სასამართლო პროცესის დამახასიათებელი ცნობილი ფრაზაა, თუმცა, თუ ჩვენი განხილვის ზემოთ განვითარებული ლოგიკა სწორია, მაშინ ეს სასამართლო სწორედ ადამიანის საბოლოოდ განსჯას, ცოდო-მადლის აწონის პროცესსაც უნდა გულისხმობდეს. გარდა იმისა, რომ ერთიან მოზაიკაში სწორედ ასეთი ადგილი აქვს ამ სათაურს, აქაც მნიშვნელოვანია სიუჟეტის შესაბამისი განვითარება: ერთი ის, რომ ეს ნამდვილად უკანასკნელი (საბოლოო) განსჯაა პერსონაჟისა და მეორე, განსჯისას წარმოებული მსჯელობა მთლიანად დაფუძნებულია რელიგიურ და მორალურ ასპექტებს, არაერთ ცხოვრებისეულ დილემას შეიცავს და მრავალ დეტალზე დააფიქრებს მკითხველს: „იმდენად დიდ დანაშაულად და ცოდვად მიმაჩნია ადამიანის მიერ ადამიანის მოკვდინება, მისთვის ღვთის მიერ მინიჭებული და ნაბოძარი სიცოცხლიდან თუნდაც ერთი მზიანი დღის წართმევა, რომ ჩემთვის მხოლოდ ერთი არჩევანია ...მოვითხოვ: სამართალში მიცემული სალარიძე მიჩნეულ იქნას დამნაშავედ და მიესაჯოს საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსის 104 მუხლით გათვალისწინებული სასჯელის უმაღლესი ზომა – დახვრეტა!“

ასეთია „პროკურორ“ ნაკაშიძის მსჯელობა და აშკარაა, რომ მსჯელობისას აღმოცენებული პარადოქსული წინააღმდეგობა, კვლავ განგებ და გამიზნულად არის შექმნილი მწერლის მხრიდან. პერსონაჟი იმდენად დიდ ცოდვად (ხაზგასმით არის ნახსენები სიტყვა „ცოდვა“) მიიჩნევს ადამიანის მიერ ჩადენილ მკვლელობას და იმდენად დაუშვებლად - სხვა ადამიანისთვის თუნდაც სიცოცხლის ერთი მზიანი დღის წართმევას, რომ ამის ჩამდენისთვის ყველა დარჩენილი მზიანი თუ ღრუბლიანი დღის წართმევა ცოდვად აღარ მიაჩნია, მიუხედავად ნებისმიერი შემამსუბუქებელი გარემოებისა...

რას უნდა ნიშნავდეს მსგავსი უცნაური და ალოგიკური მსჯელობა? ვფიქრობთ, მსჯელობის ამდაგვარი კურსი, გამოწვეულია სწორედ იმის გათვალისწინებით, რომ მწერალი კვლავ კომუნიზმსა და უფლის სამართალს აპირისპირებს და მძაფრი და ალოგიკური დასკვნით, ლოგიკურს ხდის ქრისტიანული მორალისა და მიტევების მნიშვნელობას. სწორედ ამასვე გულისხმობს ბატონი ისიდორეც, როდესაც ამბობს: „ერთი დიდი, თეთრი ბაირალი უნდა ფრიალებდეს ამყად ჯომოლუნგმაზე ნიშნად უსაზღვრო

სათნობისა, სიკეთისა და სიყვარულისა, ერთი თეთრი დროშა, ვეებერთელა თეთრი ბაირალი!“

უსაზღვრო სათნობა, სიკეთე და სიყვარული სწორედაც რომ უფლის გზისკენ მინიშნებაა და, შესაბამისად, გამოდის, რომ თავად რომანის სათაურიც, მეტაფორულად, სწორედ უფალს და უფლის გზას აღნიშნავს. ამავე მეტაფორული გააზრებით უნდა დავაკვირდეთ, რას ედავება გამომძიებელ გაგუას ნაკაშიძის დედა: „თქვენს გამომძიებელს, გაგუას, არ შეუძლია გაუგოს ჩემ შვილს.

– რატომ!

– იმიტომ რომ მას სწორედ ის აკლია, რაც ჩემს შვილს სჭირდება.

– კერძოდ?

– კაცთმოყვარეობა, გულისყური და მოთმინება“ - რა თქმა უნდა, უკვე აშკარად თვალშისაცემია, რომ აქაც სამი ცნება გვხვდება, ანუ, ნაკაშიძეს სამება - უფალი სჭირდება, ხოლო გაგუას უფალი აკლია - რწმენა არ აქვს.

ჩვენ მიერ ზემოთ არაერთგზის შემჩნეული კოდირებებითა და გადანაცვლებებით მკითხველთან ერთგვარი „თამაში“ აქაც გრძელდება და, საბოლოოდ, საცნაური ხდება, რომ ეს მწერლის მიერ საგანგებოდ არჩეული ხერხია და არა დამთხვევათა ერთობლიობა.

შემდეგი პასაჟის დასათაურებაა „არ გაფრინდე, შოშია!“

შოშია, რომანში ადამიანის სახელია, პერსონაჟისა, რომელსაც, შესაძლოა „დახვრეტა“ მიუსაჯონ და ამას თავადაც კარგად აცნობიერებს: „კაცის მოკვლას, ჩემსავით ფული გაეფლანგა, ის არ ერჩიაო, თუმცა, რა მნიშვნელობა აქვს, ასი ათასს რომ ასცდება, აქაც და იქაც ხვრეტენო“ - ამბობს ერთ მონოლოგში შოშია, რომელიც, როგორც თავად აფასებს საკუთარ თავს: „სასიკვდილოდ გახაზირებული კაცი(ა)“. შესაბამისად, ამ თვალსაზრისით, მისი სულის გაფრენა-არგაფრენის საკითხი დგას და, ამდენად, ნაკაშიძე, შოშიას არგაფრენის სურვილით მისი გადარჩენის სურვილს გამოხატავს, ანუ, შოშიას გაფრენა მისი სულის ცაში გაფრენაა, ხოლო სულის ცაში გაფრენა - ქრისტიანული რწმენის განუყოფელი და ფუნდამენტური კონცეპტი.

ამიტომ არის ეს თავიც მისტიურობის ბურუსში გახვეული და მიუხედავად იმისა, რომ ქვესათაურად „ხილვა“ არ ახლავს, იგი სწორედ ხილვას, მისტიფიკაციას წარმოადგენს, შინაარსიდან გამომდინარე. მისტიფიკაცია სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარზე სიარულის ასახვისთვის საუკეთესო მხატვრული გამოსავალია მწერლისათვის.

შემდგომ კვლავ ხილვათა ციკლი გრძელდება და „ხილვა მესამედ“ სათაურდება მომდევნო ქვეთავი, რომელიც დასაწყისშივე ეხმაურება ჩვენი კვლევის საგანს და აგრძელებს ლოგიკურ ჯაჭვს მინიშნებათა თანმიმდევრობაში: „პატიმრის სიზმარი სამოთხეს უნდა ჰგავდეს“ - ეს პირველივე წინადადებაა რომანის ამ პასაჟისა და, ვგონებთ, იგი შესაძლებელს ხდის რომანისეული ხილვებისა და სიზმრების ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმების კონტექსტში გააზრებას. დამატებითი განმარტებები აქ, ვფიქრობთ, ზედმეტიც ხდება; თუმცა, საინტერესო ასპექტებს ვერ დავტოვებდით ყურადღების მიღმა, ამიტომ რამდენიმე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანზე გავამახვილებთ ყურადღებას.

რომანის ამავე ნაწილში ვკითხულობთ: „შოშიამ მკლავები გაშალა და ჯვარცმულივით აეკრა კედელს“ - ჯვარცმულის ხსენება ბუნებრივად მიგვაჩნია დამატებით მინიშნებად, რამდენადაც იგი ქრისტეს მოგვაგონებს. ამავე ნაწილში უშუალოდ უფლის არსებობის უტყუარობაზეა მსჯელობა მტკიცებით ფორმაში, რასაც ძლიერი რწმენის ქრისტიანისგან უნდა ველოდეთ: „არის სასწაული!-თქვა შოშიამ და ტუჩები აუთრთოლდა.

- არის, შოშია !

- არის ღმერთო! - თქვა ჩურჩულით შოშიამ და მუხლებზე დაეშვა .

- ღმერთიც არის, შოშია! - ვუთხარი მე და ჟრუანტელმა დამიარა.

- ღმერთო ! - თქვა შოშიამ და დადუმდა, არ ვიცი, ხმა ჩაუწყდა და ვერ ამბობდა ვერაფერს, თუ გულში ამბობდა დანარჩენ ღვთის სადიდებელს.“ პასაჟი გამჭვირვალეა და არავითარ დამატებით განმარტებას არ საჭიროებს. ჩვენი კვლევის კონტექსტში ისიც სურათის ერთ კონკრეტულ ფიგურად წარმოვაჩინეთ.

ბოლო ქვეთავის სათაური კვლავ პირდაპირი ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმაა - „გამოვედ კიდობნისაგან.“ ქვეთავის რამდენიმე საინტერესო ასპექტზე მორიგ ნარკვევშიც გვაქვს ვრცელი მსჯელობა (იგულისხმება ნაკაშიძის დედა, როგორც ღვთისმშობლის პარადიგმული სახე), თუმცა სხვა საინტერესო დეტალებზეც აუცილებლად უნდა შევჩერდეთ. მაგალითად, ნუნუ ექიმი, რომელიც სიყვარულთან და იმედთან ასოცირდება, რომანის ამ ნაწილში ასევე ღვთისმშობლის პარადიგმულ სახედ წარმოგვიდგება.

„კარში მზესავით გაღიმებული ნუნუ ექიმი დგას“, - ამბობს ნაკაშიძე, გაღიმებული მზე, მზის გაპიროვნებაა და, ამავდროულად, აღძრავს პარალელს, რომლის მიხედვითაც, მზე ღვთისმშობლის პარადიგმაა. ამ კონტექსტში საინტერესოა, რომ რომანის ერთ პასაჟში სწორედ დედის ამპლუაში გაკრთება ნუნუ ექიმიც:

„რატომ პირველად დედაშენთან არ მიდი? - ისევ მკითხა მან.

- დედა მოიცდის, დედა სად წავა! - ვუპასუხე მე.

- საწყალი დედები, ალბათ, მეც, როდესაც დედა გავხდები და ჩემი შვილი - მკვლელი, მეც მოვიციდი. დედა ვიქნები და, აბა, სად წავალ, არა? - მკითხა მან და რაღაც უცნაურად, შიგნიდან გაიცინა.“

ამგვარ გააზრებას ამყარებს სხვა მონაკვეთში შემდეგი შეფასებაც: „რა იცოდა ნუნუმ, რომ იგი ჰინდურ ღმერთ შივასავით მრავალსახოვანი იყო“, ანუ ღმერთივით მრავალსახოვანი და მზესავით გაღიმებული ნუნუ ექიმი, ასევე, არის სიმბოლური სახე და იგი ერთ მონაკვეთში თუ ღვთისმშობლის ალუზიას ქმნის, მეორე ნაწილში ევას მოგვაგონებს: „- იმიტომ, რომ სხვა ქალი არ არსებობს აქ, მე ერთი ვარ, ერთადერთი, უბადლო და მზეთუნახავი... მწარედ გაიღიმა მან“, ხოლო ჩაკეტილ, ჩვენი გააზრებით - ბიბლიურ სივრცეში ერთადერთი ქალი რომ ევას ენიგმისკენ წარმართავს გონებას, ესეც, ვფიქრობთ, მსჯელობის საგანი არ უნდა იყოს, მით უმეტეს, თუ, ზოგადად, რომანისა და, კონკრეტულად, ამ ნაწილის დასკვნით მონაკვეთსაც (დანარჩენ ნიუანსებთან ერთად) გავიაზრებთ ერთიან კონტექსტში: „გათავდა წყლით რღუნა ქვეყანასა ზედა, ჩამესმა ყურში ნაცნობი მოხუცის ხავერდოვანი მოალერსე და თბილი ხმა. - გამოვედ კიდობნისაგან და აღუშენე საკურთხეველი უფალსა - და მერე უფრო შორეული, მაგრამ გაცილებით უფრო ძლიერი, თბილი და მოალერსე ხმა. - აღორძინდით და განმრავლდით და აღავსეთ ქვეყანა და ეუფლენით მას!

- ვინა თქვა, შოშია, ქვეყნად სასწაული არ არისო! არის ქვეყნად სასწაული, ღმერთიც არის ქვეყნად, შოშია...“

განსაკუთრებით ყურადსაღებია ისიც, რომ ამ ქვეთავის დასკვნით ნაწილში მზის პარადიგმა პედალირებულია და ექვის საფუძველი აღარ რჩება, თამამად მოვიაზროთ „თეთრი ბაირაღების“ „მზე“ ბიბლიურ ალუზიად, მეტაფორად: „ღამით მე ისევ მზე მეახლა, სხივი ჩამაბა წელზე ოქროს ბაწარივით და თავისკენ მიმიზიდა, რაც უფრო ვუახლოვდებოდი მზეს, იგი სულ უფრო გრილი ხდებოდა, სულ უფრო გრილი.

როდესაც მივუახლოვდი და ხელი შევახე, მან არ დამწვა მე, ჩვენ ერთად შევუდექით ვეებერთელა აღმართს - მე და მზე, წინ - მზე და მე - უკან. ჩვენ ავედით სულ მაღლა. თოვლიან მწვერვალზე, ისე მაღლა, ისე მაღლა, როგორც არავინ.“

ცხადია, პერსონაჟი ამკარად არ საუბრობს ჩვეულებრივ მზეზე, ეს სხვა მზეა, მზე - რომელიც არ წვავს, რომელსაც თეთრ მწვერვალზე (იგულისხმება უფლისკენ მავალი, ინიციაციური გზა) მიჰყავს გმირი; ამდენად, ეს მზე ღვთისმშობელია, ხოლო მწვერვალზე განფენილი სითეთრე უფლის ყველგანმყოფობის განცდაა. გმირი ამბობს ფინალურ პასაჟში: „მე გავმალე ბაირაღი, მაღლა აღვმართე და ავხედე. ქვეყნიერების თავზე

თოვლივით თეთრი ბაირალი ფრიალებდა, როგორც სიკეთის, სათნოებისა და სიყვარულის სიმბოლო“, და კიდევ ერთხელ, უკვე დასკვნის სახით, წერს უფლის სახელს ზაზა ნაკაშიძე, რომელიც მწერლის ალტერ-ეგოდ წარმოგვიდგება, რომლისთვისაც სამი მარადიული ღირებულება - სიკეთე, სათნოება და სიყვარული უფლის სამბუნებოვანი სახეაა, ჩვენს ღრმა რწმენით.

დასკვნა. ამდენად, ჩვენ შევისწავლეთ გამორჩეული მწერლის, ნოდარ დუმბაძის რომანის - „თეთრი ბაირალების“ მეტად საინტერესო, დაფარული ასპექტები. გამოყვავით არაერთი მნიშვნელოვანი საკითხიც, რაც თანხვედრაში იყო კვლევის ინტერესებთან. აქვე დავძენთ: მიუხედავად იმისა, რომ ნარკვევმა კომპლექსური ხასიათი მიიღო საბოლოოდ, რადგან, ამავე რომანთან მიმართებით, გარდა წინამდებარე ნაშრომისა, ჩვენ უკვე გვაქვს გამოქვეყნებული რამდენიმე ნარკვევი და გამოსაქვეყნებლად გამზადებული კიდევ ორი თემა, რომელიც უშუალო ნაწილია ბიბლიურ-ქრისტიანული პარადიგმებისა, ცხადია, არ არის გამორიცხული, ამ მიმართულებით კიდევ არაერთი ნიუანსი გამოამკარავდეს სამომავლოდაც, რასაც მხოლოდ და მხოლოდ მივესალმებით, რადგან, ვფიქრობთ, ჩვენ მიერ წამოჭრილი პრობლემატიკა უდავოდ იმსახურებს ყურადღებას მკვლევართა მხრიდან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ბიბლია განმარტებებით. (2019). თბილისი: გამომცემლობა „პალიტრა L“.

დუმბაძე, ნ. (1973). *თეთრი ბაირალები*. თბილისი.

იაკობ ცურტაველი. (2012). *შუშანიკის წამება*. თბილისი.

იმედაშვილი, კ. (1982). *მონოლოგი და დიალოგები*. თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“.

სახარება მათესი. (2011). თბილისი.

ძველი აღთქმა. ქებათა-ქება სოლომონისა. მოძიებულია ვებგვერდიდან:
<https://www.orthodoxy.ge/tserili/gadasatseri/dzveli/qeba/qeba-4.htm>

REFERENCES:

biblia ganmart'ebemit. (2019). Tbilisi: Publishing House „Palitra L“.

dumbadze, n. (1973). *tetri bairaghebi [The White Banners]*. Tbilisi.

iak'ob tsurt'aveli. (2012). *shushanik'is ts'ameba [Martyrdom of the Holy Queen Shushanik]*. Tbilisi.

imedashvili, k'. (1982). *monologi da dialogebi [Monologue and Dialogues]*. Tbilisi: Publishing House „Merani“.

sakhareba matesi [The Gospel of Matthew]. (2011). Tbilisi.

dzveli aghtkma [The Old Testament]. kebata-keba solomonisa [The Song of Solomon]. Retrieved from <https://www.orthodoxy.ge/tserili/gadasatseri/dzveli/qeba/qeba-4.htm>